

viszonylag szűk. Témáit a parasztság életéből, néha gyermekkorából meríti. Nem lép fel a teljesség igényével, nem fest széles társadalmi tablót — egy-egy jellemző mozzanat jóérzékű kiválasztásával tűnik ki. A kiválasztott valóságdarabot nem szélesíti, hanem finom eszközökkel mélyíti. A költői képalkotás módszereire emlékeztető asszociációkkal képes megvilágítani egy pillanatnyi élményt, hangulat mélyebb rétegeit. Pszichológizálás nélkül igaz pszichológiát nyújt. (Pl.: *Déli verőfény*) Más esetekben egy groteszk fordulatot tud finom eszközökkel megeleveníteni. (Ilyen a *Fehér ördög* c. novella.) A gyermekpszichológia kis mesterműve *Az ötödik mondat*, melyben Dita csak négy mondatot tud írni kikapós édesanyjáról, holott a házi feladat öt mondat lenne.

A kötetnek azok az írásai a legteljesebbek, melyek korunk egyik legdrámaibb változását, a parasztság életformájának átalakulását ábrázolják. Legszébb közülük a *Megvesszőzött ló*. A gazda, akinek életében először van saját lova, „Csillag”-ra akarja átkeresztelni. De a ló csak a „Kulák” névre hallgat. Minden didaktikus magyarázat nélkül, drámai erővel festi az író a lovát megvesszőző paraszt indulatát, amit nem érthetnek meg a kívülállók.

Nagy lehetőséget rejtő, de lényegében elvetélt írás a *Lent a gödörben*. Az író itt nem tud mit kezdeni a két paraszt

találkozásával, akik sok évvel azelőtt, a beszolgáltatások idején, ellenségként álltak egymással szemben ugyanabban az udvarban. Hasonló környezetben játszódik a *Gyöngy József második halála*. A falusi kommunisták nehéz útját rajzolja meg, a kornak sokszor a családon belül is kirobbanó konfliktusait sűríti. A novella kegyetlen humanitásában, őszinteségében Németh István egyik legértetesebb, legigazibb alkotása. Drámai szerkesztettsége, magas hőfoka, emberi és művészi igazsága az a vonal, amit az írónak továbbra is folytatnia kell.

A kötet tartalmaz gyengébb írásokat is, melyek megmutatják, hogy milyen veszélyekkel járnak együtt a szerző erényei. Jól átgondolt és megértett életanyagot hordozó novelláiban a kispika hagyományos módszereihez ragaszkodva is, fegyelmességével, higgadságával modern prózát tud teremteni, de az olyan írásokban, mint az *Egy kislány tiltakozik* vagy az *Aranka*, szimplificizmusba fullad. Ez a kiegyensúlyozatlanság mutat arra, hogy bár jelentős eredményeket képes felmutatni, tehetségének teljes valóráváltásában, az írásművészet meghódításában Németh István még nem vívta meg teljesen a harcát. E küzdelemben ígérjük neki a magyarországi olvasó rokonszenvét és további figyelmét. (*Fórum Könyvkiadó, Novi Sad, 1964.*)

KELEMEN JÁNOS

Czinke Ferenc rajza